

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Πέμπτη 5 Ιανουαρίου 2023
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝ, Πρωταγόρας 321b-322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὦν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί—ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεΐ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖται, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεῖα δὲ δι’ Ἐπιμηθεῖα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετήλθεν.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α' ΦΑΣΗ**E_3.Αλ3Α(ε)**

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶν μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής—πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική— ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σφάζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένωντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως».

A1. α. Για καθένα από τα αποσπάσματα της Στήλης Α να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στην ορθή νοηματική τους απόδοση.

1. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῶ	A. Καθὼς ὁ Προμηθεὺς βρισκόταν σε αδιέξοδο
	B. Τὴν ὥρα ποὺ ὁ Επιμηθεὺς βρισκόταν σε αδιέξοδο
	Γ. Πάρῳλο ποὺ ὁ Επιμηθεὺς βρισκόταν σε αδιέξοδο
	Δ. Ἀν καὶ ὁ Προμηθεὺς βρισκόταν σε αδιέξοδο
2. Τῶ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν	A. Ὁ Προμηθεὺς ὁμῶς δὲν χωροῦσε νὰ μπεὶ στὴν ἀκρόπολη, στὴν κατοικία τοῦ Δία.
	B. Ὁ Προμηθεὺς ὁμῶς δὲν ἤξερε πῶς νὰ μπεὶ στὴν ἀκρόπολη, στὴν πρωτοκαθεδρία τοῦ Δία.
	Γ. Ὁ Προμηθεὺς δὲν εἶχε πια τὸν καιρὸ νὰ μπεὶ στὴν ἀκρόπολη τοῦ Δία.
	Δ. Ὁ Προμηθεὺς καθόλου δὲν ἠθέλε νὰ μπεὶ στὴν ἀκρόπολη, στὴν κατοικία τοῦ Δία.

3. ἀπόλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι	A. τους εξαφάνισαν τα θηρία γιατί ήταν σε όλα ασθενέστεροι από αυτά.
	B. αφανίζονταν από τα θηρία γιατί παντού και για πάντα θα είναι πιο δυνατά από τους ανθρώπους
	Γ. κατασπαράζονταν από τα θηρία γιατί ήταν σε όλα ασθενέστεροι από αυτά.
	Δ. τα θηρία τους κατέστρεφαν γιατί ήταν ασθενέστερα από αυτούς.

(μονάδες 6)

Α1. β.

1. «ἐν ἧ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς»: Σε ποια λέξη του κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία;
2. «λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἄνθρώπων γένος»: Να αντικαταστήσετε την επαναληπτική αντωνυμία με το κατάλληλο όνομα.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10.

B1. α) «περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν»

Να προσδιορίσετε τις έννοιες σοφία και πολιτική (τέχνη) και να αναλύσετε την προσφορά τους στον άνθρωπο.

(μονάδες 6)

- β) Να εντοπίσετε στον μύθο ένα σημείο στο οποίο υπάρχει **αφήγηση** (2 μονάδες) και ένα όπου υπάρχει **διάλογος** (2 μονάδες) και να εξηγήσετε τη λειτουργία

των συγκεκριμένων αφηγηματικών τεχνικών στην εξέλιξη του μύθου και στην πρόκληση του ενδιαφέροντος του κοινού του Πρωταγόρα (4 μονάδες).

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο μύθος του Πρωταγόρα για τον Προμηθέα δεν έρχεται σε αντίθεση ούτε παραποιεί τις φιλοσοφικές και κοινωνιολογικές απόψεις του δημιουργού του.
2. Για τον Αισχύλο όπως και για τον Πρωταγόρα ο Προμηθέας είναι ένας μεγάλος ευεργέτης του ανθρώπου.
3. Ο Ησίοδος έγραψε το ηρωικό έπος που ονομάζεται “ Θεογονία” .
4. Ο Πλάτωνας και ο Πρωταγόρας είναι φανερό ότι χρησιμοποιούν το μύθο με τον ίδιο τρόπο: ως συμπλήρωμα μιας αυστηρής φιλοσοφικής απόδειξης
5. Ο μύθος είτε προέρχεται από την παράδοση και τον θρύλο είτε πρόκειται για κατασκευή κάποιου διανοητή.

Μονάδες 10

B3. Στα δύο αποσπάσματα από τους διαλόγους του Πλάτωνα *Πρωταγόρας* και *Μενέξενος* υπάρχουν κοινές αντιλήψεις για όσα διακρίνουν τον άνθρωπο από τα ζώα, αλλά και μια διάσταση απόψεων για τη θέση στην οποία βρέθηκε ο άνθρωπος κατά την πρώτη φάση της δημιουργίας του. Να εντοπιστούν και να σχολιαστούν.

Μονάδες 10

ΠΛΑΤΩΝ, *Μενέξενος* (237d-237e)

Κι είναι άξια και της πρέπει να υμνολογιέται η χώρα ετούτη όχι μόνο από εμάς τους ίδιους, αλλά κι απ' όλο τον άλλο κόσμο, και για πολλούς άλλους λογής λογής λόγους, αλλά και απάνω απ' όλα για τον πρώτο και ύψιστο λόγο ότ' είναι η πολυαγαπημένη των θεών. Και τρανή απόδειξη για την αλήθεια αυτή είναι ο μύθος [237d] της διαμάχης και της κρίσης των θεών, που επιλονίκησαν για τη γη μας. Και μια χώρα που ύμνησαν κι εδοξάσανε οι θεοί, πώς δεν είναι δίκαιο να εγκωμιάζεται και να δοξάζεται απ' όλο το ανθρώπινο γένος; Ο δεύτερος λόγος, που γι' αυτόν δίκαια πρέπει να δοξολογιέται η χώρα μας, είναι ο λόγος, ότι, ενώ σ' εκείνους τους πανάρχαιους καιρούς όλη η άλλη γη ανάδινε κι εγεννούσε κάθε λογής ζώα, αγρίμια ή ημερωμένα, μονάχα η γη η δική μας δεν εγέννησε στους καιρούς αυτούς άγρια θηριά και υπήρξε ολοπάρθενη κι ολοκάθαρη από αγρίμια, αλλ' edιάλεξε απ' όλα όσα ζουν στον κόσμο κι εγέννησε τον άνθρωπο, που είναι με το πνεύμα του απάνου απ' όλα τ' άλλα όντα όλης της γης και μονάχα αυτός [237e] πιστεύει στη δικαιοσύνη και στους θεούς. Κι ότι ο λόγος μου αυτός, πως η γης αυτή edώ εγέννησε τους προγόνους των ηρώων ετούτων edώ που είναι και δικοί μας πρόγονοι, είναι απόλυτη αλήθεια, επιβεβαιώνεται ολοφάνερα και με απόλυτη βεβαιότητα από το φυσικό νόμο, που σύμφωνα μ' αυτόν κάθε ον που γεννάει στον κόσμο αυτό φέρνει απ' τη φύση μέσα του τη θροφή που χρειάζεται για να θρέψει και να ζήσει τα παιδιά του.

B4. α. Για καθεμία από τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής της Στήλης Α να καταγράψετε το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στην ορθή ετυμολογική σύνδεση.

1. έπεχείρει	A. χειρολαβή
	B. χειρότερος

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Αλ3Α(ε)**

2. θές	A. αποθήκη
	B. πίθηκος

3. άγάματα	A. αγγελιαφόρος
	B. αγαλλίαση

4. μετῆλθεν	A. εισιτήριο
	B. αποδυτήριο

5. βωμούς	A. βοσκός
	B. πρόβατο

6. απόλοιτο	A. κιμωλία
	B. πανώλη

(6 μονάδες)

B4. β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις πρώτα να εξηγήσετε τη σημασία της μέσα στο κείμενο και στη συνέχεια να γράψετε μία πρόταση ή περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: **ἀμήχανον, φυλακαί.**

(4 μονάδες)

Μονάδες 10

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πολιτεία (B) 364a-c

Στην Πολιτεία, το μείζον πρόβλημα που συζητείται είναι η δικαιοσύνη και κατά πόσο είναι πιο ευτυχισμένος ένας δίκαιος άνθρωπος από έναν άδικο. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Αδείμαντος εξηγεί στον Σωκράτη ότι όσοι επαινούν τη δικαιοσύνη το κάνουν μόνο για τις ωφέλειες που αυτή εξασφαλίζει και φυσικά όλους θα τους βόλευε η αδικία καθώς και λιγότερο κοπιαστική είναι και περισσότερα προσφέρει...

Πρὸς δὲ τούτοις σκέψαι, ὦ Σώκρατες, ἄλλο αὖ εἶδος λόγων περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον [364a] καὶ ὑπὸ ποιητῶν. Πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνοῦσιν ὡς καλὸν μὲν ἢ σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μὲντοι καὶ ἐπίπονον, ἀκολασία δὲ καὶ ἀδικία ἡδὺ μὲν καὶ εὐπετέες κτήσασθαι, δόξη δὲ μόνον καὶ νόμῳ αἰσχροῦ· λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος λέγουσι, καὶ πονηροὺς πλουσίους καὶ ἄλλας δυνάμεις ἔχοντας εὐδαιμονίζουσιν καὶ τιμᾶν εὐχερῶς ἐθέλουσιν δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, τοὺς δὲ ἀτιμάζουσιν καὶ ὑπερορᾶν, οἳ ἂν πη ἀσθενεῖς τε [364b] καὶ πένητες ᾧσιν, ὁμολογοῦντες αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων. Τούτων δὲ πάντων οἱ περὶ θεῶν τε λόγοι καὶ ἀρετῆς θαυμασιώτατοι λέγονται, ὡς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν. ἀγύρται δὲ καὶ μάντιες ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπφδαῖς, εἴτε τι [364c] ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἐορτῶν, ἐάν τέ τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλη, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάβηι ἐπαγωγαῖς τισιν καὶ καταδέσμοις, τοὺς θεοὺς, ὡς φασιν, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν.

Λεξιλόγιο

εύπετες : εύκολο

λυσιτελής : ωφέλιμος

ή έπωδή: το ξόρκι, η μαγανεία

άκέομαι -οῦμαι: θεραπεύω

πημαίνω = καταστρέφω, αφανίζω

Γ1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου που σας δόθηκε «Πρὸς δὲ τούτοις σκέψαι, ... ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων.»

Μονάδες 20

Γ2. Ποια θέση διατυπώνεται στο τέλος του κειμένου αναφορικά με τη στάση των θεών σε θέματα αδικίας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ3. α. «οἱ ἄν πη ἀσθενεῖς τε [364b] καὶ πένητες ὧσιν» : να μεταφερθούν ὅλοι οι κλιτοὶ τύποι της πρότασης στον αντίθετο αριθμό.

(μονάδες 4)

Γ3. β. «λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα... τοῖς δ' ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν».

Να εντοπίσετε στο παραπάνω απόσπασμα του κειμένου που σας δόθηκε:

α) δύο συνηρημένους ρηματικούς τύπους, έναν της α' και έναν της β' τάξης, και να τους μετατρέψετε στο β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα της φωνής που βρίσκονται

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ

Ε_3.Αλ3Α(ε)

(μονάδες 2)

β) ένα επίθετο υπερθετικού βαθμού και να μετατραπεί στον θετικό βαθμό
(διατηρώντας γένος, πτώση και αριθμό)

(μονάδα 1)

γ) ένα επίρρημα θετικού βαθμού και να μετατραπεί στον σύγκριτικό βαθμό

(μονάδα 1)

δ) ένα ρήμα στον Αόριστο Α΄ και να γραφεί το απαρέμφατό του στη φωνή
που βρίσκεται

(μονάδα 1)

ε) ένα ουσιαστικό της γ΄ κλίσης και να το μετατρέψετε στη δοτική
πληθυντικού

(μονάδα 1)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι ακόλουθοι όροι: **κτήσασθαι, τῶν ἐτέρων, θυσίας, ἀδίκῳ.**

(μονάδες 4)

Γ4. β. «Πρὸς δὲ τούτοις σκέψαι, ὦ Σώκρατες, ἄλλο αὖ εἶδος λόγων περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον καὶ ὑπὸ ποιητῶν» : Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τρεις επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να τους χαρακτηρίσετε.

(μονάδες 3)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

Γ4. γ. «ὥς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν» : Να αναγνωριστεί η παραπάνω δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος, την εισαγωγή και τη συντακτική λειτουργία.

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

Σας ευχόμαστε επιτυχία!

ΚΥΚΛΟΣ ΓΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ